

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 4 Ιανουαρίου 2023
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Γλώσσα των νέων: απειλή για την ελληνική γλώσσα;

Γνωρίζουμε όλοι μας λίγο ή πολύ τα «γλωσσικά δικαστήρια» που στήνονται συχνά στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και ιδιαίτερα στο διαδίκτυο. Στο εδώλιο του κατηγορουμένου κάθεται συνήθως η νέα γενιά. Το κατηγορητήριο είναι καταπέλτης: «η ποιότητα της χρήσης της ελληνικής γλώσσας από τους νέους σήμερα είναι χαμηλή», «μιλούν με 300 το πολύ λέξεις», «χρησιμοποιούν μια ακαταλαβίστικη γλώσσα γεμάτη βωμολοχίες και ξενισμούς» και -το αγαπημένο τους- «η ελληνική γλώσσα φθείρεται και συρρικνώνεται».

Η κινδυνολογία περί λεξιπενίας και αφελληνισμού της ελληνικής γλώσσας από τους νέους δεν είναι παρά ένα ανάχωμα απέναντι στον πανικό που προξενεί αυτή η «άγνωστη γη». Ας προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το φαινόμενο της γλώσσας των νέων και να κατανοήσουμε τον ρόλο του στο πολύπλοκο σύστημα που λέγεται γλώσσα, και τότε θα συνειδητοποιήσουμε ότι οι αρνητικές στάσεις και η κινδυνολογία είναι υπερβολικές αντιδράσεις.

Υπάρχει ομοιογένεια στη γλώσσα; Προσωπικά θεωρώ αυτό το ερώτημα κεντρικό. Δεν είναι λίγοι αυτοί που βλέπουν τη γλώσσα σαν ένα ομοίομορφο, αγκυλωμένο, σταθερό δημιούργημα, με λεία επιφάνεια και τέλειες γωνίες. Οτιδήποτε αποκλίνει από το μοντέλο που έχουν φτιάξει το ονομάζουν «καταστροφή, κατακρεούργηση, φθορά της γλώσσας» και με ένα σωρό συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις που χτυπούν κατευθείαν στα εθνικά αντανakλαστικά και στο ένστικτο της κοινωνικής επιβίωσης.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Nλ1(ε)**

Στην πραγματικότητα, η γλώσσα, η κάθε γλώσσα σε κάθε χρονική περίοδο, είναι ένας ευέλικτος και πολύμορφος ζωντανός οργανισμός. Προσφέρει στους ομιλητές την επιλογή να μιλούν σε επίσημο ή ανεπίσημο ύφος και να διαφοροποιούν την ομιλία τους γεωγραφικά, αλλά και κοινωνιολεκτικά, δηλαδή ανάλογα με την κοινωνική ταυτότητα του συνομιλητή τους. Ξέρουμε καλά ότι η επικοινωνιακή περίσταση και η ταυτότητα του συνομιλητή μας καθορίζουν το λεξιλόγιο και τον τρόπο έκφρασης που επιλέγουμε.

Το ίδιο συμβαίνει και με τους νέους που προσαρμόζουν την επικοινωνία τους ανάλογα με το περιβάλλον τους, τις παρέες τους και τον τόπο διαμονής τους. Επομένως, η γλώσσα τους δεν μονοπωλεί σε καμιά περίπτωση τη συνολική γλωσσική τους συμπεριφορά. Άλλωστε, **η γλώσσα των νέων έχει χαρακτήρα εφήμερο:** είναι χρονικά περιορισμένη στη νεανική ηλικία ενός ανθρώπου· εκεί γεννιέται και εκεί εγκαταλείπεται σιγά σιγά.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η γλώσσα των νέων δεν είναι ούτε μια ελληνική πρωτοτυπία, ούτε μια πρόσφατη ιστορία. Είναι ένα καθολικό και διαχρονικό φαινόμενο, μια κοινωνιόλεκτος που καταγράφεται σε όλες τις γλώσσες και όλες τις γλωσσικές ποικιλίες και επιτάθηκε τα τελευταία χρόνια, λόγω της αυξανόμενης κοινωνικής ανεξαρτησίας και της δικτύωσης των νέων μέσω της τεχνολογίας στο σύγχρονο «παγκόσμιο χωριό». Επίσης, είναι ένα «όπλο» για να αμφισβητούν τον κόσμο των μεγάλων και τις κατεστημένες αξίες που αυτός προσβέυει.

Ως κατακλείδα αφήνω τη διαπίστωση ότι η γλώσσα των νέων είναι ένα οργανικό κομμάτι κάθε φυσικής γλώσσας και έχει τις ρίζες της στην κοινωνική διάρθρωση της γλωσσικής κοινότητας. Δεν έχει τη δύναμη ούτε και τον στόχο να υποκαταστήσει τη γλώσσα συνολικά, αλλά αντίθετα αποτελεί πηγή εμπλουτισμού των επικοινωνιακών επιλογών που προσφέρει η γλώσσα στους ομιλητές της. Δεν την απειλεί· **τη συμπληρώνει!**

Βενέδικτος Βασιλείου, M.Sc.,**Εφημερίδα η Σημερινή, 6 Σεπτεμβρίου 2016**
(διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η γλώσσα μου – ροή ζωής

Αισθάνομαι τη γλώσσα μου στο σώμα μου.
Διαπερνά τα εγκεφαλικά κύτταρα
και φωτίζει τη σκέψη μου.
Η γλώσσα μου στη γλώσσα μου,
με γεύση αφεψήματος,
καταπραΐνει ή τονώνει
την αίσθηση του παρόντος.
Μυστηριακά αρθρωμένη
με φωνή προγόνων και αγωνιστών του εικοσιένα
εξακοντίζεται στο σύμπαν
από τις φωνητικές μου χορδές
και σηκώνει λάβαρα απελευθέρωσης,
διηγούμενη με πάθος μύθους και ιστορία
με πολεμικές ιαχές βαμμένες με αίμα
δαφνοστεφανωμένες με ανδρεία.
Η γλώσσα μου δεν είναι «μεγάλη»
αλλά μεγαλειώδης,
τείνει δυναμικά το χέρι μου
σε μια παγκόσμια χειραψία με όλους τους λαούς,
τελεσιδικώντας για το διηνεκές της ύπαρξής της.
Δίνοντας ακόμα μάχες, όπως διακόσια χρόνια πριν
υπογράφει την ταυτότητα μου,
διαρρέοντας κάθε μου φλέβα
που μέσα της πάλλεται η Ελλάδα.

Γκέλη Ντηλιά, «XL», εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ, 2021

Παρατηρήσεις

ΘΕΜΑ Α

1^ο υποερώτημα

Ποια είναι η άποψη του συντάκτη του **Κειμένου 1** σχετικά με την ύπαρξη ομοιογένειας στη γλώσσα; Να απαντήσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στην τρίτη παράγραφο του **Κειμένου 1** ο συντάκτης χρησιμοποιεί εκτεταμένα την μεταφορική χρήση της γλώσσας. Να αναφέρετε δύο παραδείγματα αυτής της χρήσης και να δικαιολογήσετε την επιλογή του συντάκτη ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«η επικοινωνιακή περίσταση και η ταυτότητα του συνομιλητή μας καθορίζουν το λεξιλόγιο και τον τρόπο έκφρασης που επιλέγουμε» (4^η παράγραφος) Να εξηγήσετε γιατί ο συντάκτης επιλέγει το α΄ πληθυντικό πρόσωπο στο παραπάνω απόσπασμα (Μονάδες 4). Να το μετατρέψετε σε γ΄ πληθυντικό πρόσωπο. (Μονάδα 2) και ποιες υφολογικές διαφορές παρατηρείτε κατά τη μετατροπή αυτή; (Μονάδες 3)

Μονάδες 9

4^ο υποερώτημα

Να προσδιορίσετε το είδος του σχολίου που εκφράζουν τα σημεία στίξης σε καθένα από τα αποσπάσματα με έντονη γραφή.

α. «μιλούν με **300 το πολύ λέξεις**» (εισαγωγικά)

β. η γλώσσα των νέων έχει **χαρακτήρα εφήμερο**: (διπλή τελεία)

γ. τη **συμπληρώνει!** (θαυμαστικό)

Μονάδες 6

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Nλ1(ε)****ΘΕΜΑ Β**

Το σχολείο σας διοργανώνει μια ημερίδα με θέμα «Η γλωσσική έκφραση των νέων σήμερα και χθες». Εσείς, σε μια ομιλία (300-350 λέξεις) ως ομιλητής/ομιλήτρια-εκπρόσωπος των συμμαθητών σας επιχειρηματολογείτε γιατί επιλέγετε μια ιδιαίτερη γλώσσα για την επικοινωνία σας και ποια όρια, κατά τη γνώμη σας, πρέπει να τηρείτε κατά τη χρήση της μητρικής σας γλώσσας, ώστε να μην την υποβαθμίζετε.

Μονάδες 30**ΘΕΜΑ Γ**

Στο **Κείμενο 2** να εντοπίσετε τέσσερα διαφορετικά εκφραστικά μέσα και να τα ερμηνεύσετε σε σχέση με το κείμενο.

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ Δ**

Ποιο είναι το κυρίαρχο συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου στο **Κείμενο 2** και πού αποδίδεται αυτό; Ποια συναισθήματα σου δημιουργούνται από την ανάγνωση του ποιήματος; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων.

Μονάδες 15